

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

130. An cognitio de habitu Clericali spectet ad iudicem laicum? Exp. 4. tr.
1. res. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

in *politicis*. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 106. Mastrillum p. 2. *decif.* 113. num. 16. Martham de *iurisdic.* p. 2. c. 31. n. 16. Narbonam in 3. *precepil.* lib. 4. tit. 1. l. 10. *gloss.* 23. n. 16. præter illos, quos adduxi in *resol.* 27.

Quæ hic est
Ref. anteceden-
dens.

3. Ad contrariam verò obseruantiam, & praxim illorum Regnorum, quam adducunt DD. citati, responderet Barbosa in *collect.* 3. lib. 5. tit. 11. c. 11. n. 3. id tribuendum alicui speciali Summi Pontificis priuilegio, quod si adest, videant illi ad quos spectat.

RESOL. CXXIX.

An iudex laicus possit cognoscere, utrum Clericus veste Clericali amictus sit, ut gaudeat priuilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 10.

Sup. hoc in
Ref. seq. &
sup. in Ref.
126. ad lin.
6. vers. an
habitus, &
in Ref. 127.
& 128.

§. 1. Aliqui Iuriconsulti affirmatiuè respondent, & nouissimè inter illos ita fuisse iudicatum testatur Paponius lib. 1. tit. 5. *arrest.* 4. vbi sic asserit. Iudex laicus cognoscere de proprietate tonsuræ non potest, & tamen cognoscere potest utrum vestes quibus Clericus vestitus reperitur, conuenientes sint, an aduersæ eius professioni; huiusmodi quippe cognitio sæcularis est, prout fuit iudicatum *arrest.* 1384. Ita ille

2. Sed hæc opinio est contra communem, ut docet Bellettus *disquis. cler.* 11. 3. §. 14. n. 4. & nouissimè illam refellit Barbosa in *collect.* 3. lib. 5. tit. 11. c. 12. n. 2. citans Farinac. in *praxi crim.* 8. nu. 34. & patet ex *c. si iudex de sent. excomm.* in 6. sed de hac questione vide me ipsum in *resol.* 27. tit. 2. *part.* 1. Nec valet dicere, quod in aliquibus Regnis ita à iudicibus laicis obseruatur, nam responderet forsitan id facere ex priuilegio Summi Pontificis.

RESOL. CXXX.

An cognitio de habitu Clericali spectet ad iudicem laicum? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 5.

Sup hoc sit
pra in Ref.
126. ad lin. 6.
& vers. an
habitus, & in
Ref. 127. 128.
& 129.

§. 1. Affirmatiuam sententiam præter DD. quos adduxi in *part.* 1. tit. 2. *resol.* 27. & p. 3. *tract.* 1. *resol.* 15. tenet nouissimè iterum Pereira de *manu Regia* part. 2. cap. 44. num. 3. putant enim per *cap. si iudex, de sent. excommunic.* in 6. non esse licitum laicis cognoscere questionem iuris circa Clericos; secus, quoad questionem facti, ut est cognitio de habitu clericali; & addit Pereira de *bigamia, de tonsura, & aliis conditionibus requisitis à Concil. Trident. sess.* 23. *cap.* 6. Vide etiam nouissimè Ioannem Honorium in *compend. iuris Canonici* lib. 3. tit. 1. n. 15. qui etiam hanc sententiam tenet.

2. Sed ego locis citatis contrarium docui, & nunc iterum doceo, præter Doctores, quos *vbi supra* citauit, tenet hanc opinionem Duardus in *Bull. Cæn.* lib. 2. *can.* 19. *quæst.* 8. num. 19. Molina de *iust. tract.* 3. *disp.* 49. num. 11. Gauantus in *enchiridio Episc.* *ver. fori priuilegium*, n. 32. Sanchez in *opuscul.* tom. 2. lib. 6. c. 1. *dub.* 1. num. 16. Castus Palauus in *opere morali* tom. 2. *disp. unica, punct.* 4. num. 7. Melchior Lotharius de *re beneficaria* lib. 3. *quæst.* 36. n. 69. Scaccia de *iudiciis* lib. 1. *cap.* 11. num. 8. Menochius de *presumption.* lib. 6. q. 76. num. 341. Genuensis in *praxi* c. 38 n. 6. in *sine* Ambrosinus de *immunit. Eccles.* *cap.* 13. num. 15. Bonacina in *Bull. Cæn. disp.* 1. *quæst.* 1. *sect.* 1. *punct.* 6. nu. 31. Rolandus à Valle lib. 1. *conf.* 4. num. 33. Suarez de Paz in *praxi* tom. 2. *præl.* 2. num. 9. Nauarrus in *cap. nouis. de iudic. notab.* 66. num. 44. Gratianus in *discepcion. forens.* tom. 1. c. 190. n. 15. & alij penes ipsos. Nam si cognitio, an sit Clericus, per dictum *c. si iudex*, spectet ad iudicem Ecclesiasticum, non video cur cognitio de ha-

bitu non spectet ad eundem, cum vtraque cognitio tendat ad idem. Et licet sit controuersia de facto, est tamen de quodam facto spiritali, scilicet Ordinis, ad ipsūque pertinens. Item in iure Canonico statuitur Clericum fori priuilegio gaudere, si habitum & tonsuram deserat. Ergo ad iudicem Ecclesiasticum pertinet, & non ad sæcularem, decidere quis dicatur tonsuram & habitum deserere. Deinde ad Episcopum pertinet habitum à Clericis deserendum præscribere; ergo ad eundem etiam spectat cognoscere an habitus sit clericalis. Vnde affirmatiuam sententiam falsam esse, & sacris Canonibus contrariam, docuit Paramus in *respons.* 1. *pro iurisdic. sancti officij*, e. 4. n. 2. & Franciscus *quæst.* 8. num. 34. & ideo nostram opinionem non solum tenuit sacra Rota Romana *dec.* 202. *de sent. excomm.* in nouis; sed illam determinauit sacra Eminentissimorum Cardinalium Congregatio die 11. Iulij anno 1595. Vnde nescio quemodo aduersarij affirmatiuam sententiam tueantur, cum eorum opinio sit contra communem Doctorū opinionem, contra sacram Rotam Romanam, & contra sacram congregationem Cardinalium.

RESOL. CXXXI.

An iudex laicus possit punire Clericum, qui assumpsit habitum Clericalem post delictum paratum, intentione subtrahendi se a seculari potestate? Et notatur in tali casu non posse iudicem laicum talera Clericum ordinatum in fraudem punire quoad penam corporalem, sed tantum quoad penam pecuniariam & confiscationem honorum, quamuis hoc non careat difficultate, quia exempta persona non potest in rebus molestari. Ex part. 1. tract. 2. Ref. 27. alias 26.

§. 1. Affirmatiuam sententiam communiter do-
cent Doctores vt Molin. de *iust.* tom. 4. tr.
3. *disp.* 49. n. 21. & alij penes Ambrosium de *immunit.*
Eccles. c. 19. n. 5. Menochium de *presumpt.* lib. 6. q. 76.
num. 35. Gutierrez *præf.* 99. lib. 1. q. 5. Ceuallos *tr.* de
cognit. per *viam viol.* p. 2. q. 44. n. 7.

Sup. hoc in
Ref. seq. &
infra ex do-
ctrina Ref.
164. §. 1. &
in alia Ref.
eius notat.

2. Sed non reticebo, contrariam sententiam docere Bonacina de *legib.* *disp.* 10. q. 2. *punct.* 1. §. 1. n. 16. & Episcopum Iherosolimensem M. Anton. Genuensem in *pr.* c. 8. n. 5. vbi sic ait: [Verior mihi semper visa fuit illa opinio, quod iudex sæcularis non potest procedere, nec in causa criminali, nec in causa ciuili, contra laicum conuentum, postea effectum Clericum; quoniam si confugiens ad Ecclesiam post delictum animo fraudandi Curiam sæcularem, gaudet immunitate, quamuis remaneat laicus, & ad tempus in ea moretur, multo magis gaudere debet, qui personam suam per ordinis susceptionem Deo consecrat, vt illi perpetuo famuletur.] Ita ille; quod etiam probat *ex text.* in l. qui cum uno. *8. reus ff. de re milit.* vbi videtur casus expressus: nã reus capitalis criminis accusatus, si efficiatur miles, non remittitur; sed à Iudice militaria iudicandus; est: multo magis id procedere dicendum erit in effecto milite cœlesti. Facit etiam Concilium Tridentinum *cap.* 4. *sess.* 23. *de reform.* dum prohibet Episcopis ordinare illos qui fraude, vt fugiant iudicium sæculare, Ordines suscipiunt; quæ quidem prohibitio frustra fuisset facta, si fraus illos à laica potestate non eximeret. Neque obstat, quod si talis sententia esset vera, multi in perniciem reipublicæ & eius fraudem, vt euitarent penam vltimi supplicij, ordinarentur: nam respondeo, quod satis à sacris Canonibus fuit prouisum, & præcipuè à sacro Concilio Tridentino, vt Episcopi prædictos non ordinent, nisi subtiliter scrutando mores, & vitam; & in specie præcipit non ordinari eos, qui sæculari